

وضعیت سواد اطلاعاتی دبیران دبیرستان‌های عادی و هوشمند مقطع دوم متوسطه شهر کاشان

دکتر حمید رحیمی

استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه کاشان

دکتر علی یزدخواستی

استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه کاشان

زهرا فیضی*

دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی دانشگاه کاشان

تاریخ پذیرش: ۹۲/۱۲/۲

تاریخ دریافت: ۹۲/۱۱/۲

چکیده

هدف: هدف تحقیق، بررسی وضعیت استانداردهای سواد اطلاعاتی دبیران دبیرستان‌های عادی و هوشمند است.
روش: نوع پژوهش، توصیفی پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش شامل دبیران شهر کاشان به تعداد ۵۱۱ نفر بودند که ۱۱۲ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه ۳۵ سؤالی بر حسب طیف پنج درجه‌ای لیکرت بود. روایی پرسشنامه مورد تأیید کارشناسان قرار گرفت. پایایی پرسشنامه نیز از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۹ برآورد شد. تحلیل داده‌ها در سطح استنباطی با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۸ صورت گرفت.
یافته‌ها: میانگین هر یک از مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی از میانگین فرضی بیشتر بود. بالاترین میانگین مربوط به مؤلفه توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات به میزان ۴/۲۳ بود.
نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد، میزان سواد اطلاعاتی معلمان مدارس عادی و هوشمند بالاتر از حد متوسط است و لازم است معلمان و دست‌اندرکاران امر آموزش به عوامل مؤثر در افزایش سواد اطلاعاتی به‌عنوان یک قابلیت اساسی توجه ویژه نمایند.
کلیدواژه‌ها: سواد اطلاعاتی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، دبیران مدارس.

مقدمه

شتاب جهانی، منجر به پذیرش فناوری اطلاعات در آموزش حاصل سه تحول رشد تصاعدی دانش (Breivik, 2005), (22)، رواج فزاینده فرهنگ دیجیتال و جهانی شدن اقتصاد (O sullivan, 2002, 8) در جامعه بوده است. این سه نیروی محرکه نشان می‌دهند که در قرن بیست و یکم، مردم باید برای انجام فعالیت‌های شخصی، حرفه‌ای و آموزشی‌شان، بر مهارت‌های پردازش

* نویسنده رابط : zahra63@gmail.com

اطلاعات تسلط داشته باشند. در این خصوص، تبحر در کاربرد ابزارهای فن آوری اطلاعات کافی نیست، بلکه یادگیرندگان باید توانایی پردازش اطلاعات را نیز داشته باشند.

برای آماده کردن نسل جوان، جهت سازگاری با نیازهای روزافزون جامعه اطلاعاتی در دنیای دیجیتال، مراکز آموزشی باید فرصت‌های کسب مهارت‌های پردازش اطلاعات و نگرش مناسب استفاده از فن آوری اطلاعات را برای یادگیرندگان ایجاد کنند که در این خصوص، مهارت‌های سواد اطلاعاتی، این دانش و نگرش را فراهم می‌سازند (Kong, 2009, 280).

سواد اطلاعاتی از جمله مباحثی است که در دهه اخیر توجه ویژه‌ای به آن شده است. به دلیل نقش تأثیرگذار آن در جامعه اطلاعاتی، بسیاری از کشورها برای ترویج و ارتقای سواد اطلاعاتی شهروندان خود به منظور بهره‌گیری مؤثر از فناوری اطلاعات و کسب مهارت‌های مورد نیاز سرمایه‌گذاری قابل توجهی انجام داده‌اند. در ایران نیز در سال‌های اخیر هم‌زمان با ظهور و گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات، تلاش‌های بسیاری شده تا افراد جامعه، توان استفاده از امکانات و ابزارهای ارتباطی و روش‌های دسترسی به اطلاعات را بدست آورند.

سواد اطلاعاتی بنا به تعریف انجمن کتابداری آمریکا، به مجموعه توانمندهایی گفته می‌شود که افراد به کمک آن می‌توانند زمان نیاز به اطلاعات را تشخیص دهند و به مکان‌یابی و استفاده مؤثر از اطلاعات مورد نیاز بپردازند (Marais, 2007, 257).

سواد اطلاعاتی یا قابلیت دستیابی و استفاده از اطلاعات، از اساسی‌ترین برنامه‌های آموزشی به افراد است. به منظور شناسایی تسهیلات مهارت‌های سواد اطلاعاتی استانداردهایی معرفی می‌شوند.

۱. توانایی تعیین وسعت و ماهیت اطلاعات: فرد با سواد اطلاعاتی، نیاز به اطلاعات را مشخص و صریحاً بیان می‌کند؛ انواع و اقسام مختلف منابع بالقوه اطلاعاتی را می‌شناسد؛ منابع و مآخذ فراهم‌آوری اطلاعات مورد نیاز را می‌سنجد و ماهیت و میزان اطلاعات مورد نیاز را مورد ارزیابی مجدد قرار می‌دهد.

۲. توانایی دسترسی مؤثر به اطلاعات: فرد با سواد اطلاعاتی، بهترین روش‌های پژوهشی یا نظام‌های بازیابی اطلاعات را برای دسترسی به اطلاعات مورد نیاز گزینش می‌کند؛ آن دسته از راهبردهای جستجو را پیگیری می‌کند که دارای طراحی کارایی باشند؛ از طریق برخط یا مجموعه‌ای از روش‌های گوناگون، اطلاعات را بدست می‌آورد؛ در صورت نیاز راهبرد کاوش را اصلاح و اطلاعات و منابع مربوط به آن را استخراج، ذخیره و اداره می‌کند.

۳. توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات: فرد با سواد اطلاعاتی، عقاید اصلی جمع‌آوری شده از منابع گوناگون را خلاصه می‌کند؛ ملاک‌هایی را برای ارزشیابی اطلاعات و منابع آنها به کار می‌برد؛ برای ایجاد مفاهیم جدید، آرای اصلی را با یکدیگر تلفیق کرده؛ دانش جدید را با دانش قبلی مقایسه می‌کند تا به تناقض‌ها، ارزش‌های افزایش یافته و یا دیگر ویژگی‌های اطلاعات پی‌ببرد؛ تأثیرگذاری معلومات جدید بر نظام ارزش افزوده را مشخص می‌کند و اقداماتی را جهت سازماندهی آنها انجام می‌دهد و در نهایت درک و تفسیر اطلاعات را از طریق گفت‌وگو با دیگر افراد، متخصصان موضوع، افراد تجربه‌دار و استادکاران اعتبار می‌بخشد.

۴. توانایی کاربرد هدفمند اطلاعات: فرد با سواد اطلاعاتی، اطلاعات جدید و قبلی را برای طراحی و تولید یک محصول یا عمل خاص به کار می‌بندد؛ روند شکل‌گیری محصول یا عمل را مورد تجدید نظر و اصلاح قرار داده و آن محصول یا عملکرد را به نحوی مؤثر به دیگران انتقال می‌دهد.

۵. توانایی درک موارد حقوقی و اقتصادی کاربرد اطلاعات: فرد با سواد اطلاعاتی، به بسیاری از مسایل اخلاقی، قانونی و اجتماعی-اقتصادی که اطلاعات و فناوری اطلاعاتی را احاطه کرده، واقف است؛ از قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌های سازمانی، ضوابط مربوط به دستیابی به منابع اطلاعاتی و استفاده از آن پیروی می‌کنند و به‌هنگام تبادل محصول یا عمل، به استفاده از منابع اطلاعاتی نیاز دارد (Sun, 2002, 213).

امروزه افزایش حجم دانش و اطلاعات، کهنه شدن سریع مطالب درسی، تغییرات سریع جوامع و قابل پیش‌بینی نبودن آینده، لزوم آموزش و یادگیری مداوم را به جای آموزش مقطعی، شیوه یادگیری جدید را می‌طلبد؛ شیوه‌ای که به کمک آن، فرد بتواند به‌طور خودگردان و مستقل و برای همه عمر به مطالبه دانش و استفاده از آن بپردازد (یغما، ۱۳۸۸). از این رو اهمیت و ضرورت کنار گذاشتن شیوه‌ها و راهبردهای سنتی در آموزش و پرورش و تدریس و توجه به راهبردها و شیوه‌های جدید آموزشی آشکار می‌شود. به کارگیری گسترده فناوری اطلاعات و ارتباطات در فرآیند آموزش، همزمان با تحول در رویکردهای آموزشی در جهان، زمینه شکل‌گیری مدارس هوشمند را فراهم ساخته است (سروش، ۱۳۸۹، ۲). این مدارس از جمله نیازمندی‌های کلیدی جوامع دانش‌محور هستند و رویکردهای توسعه مهارت‌های کلیدی دانش‌آموزان در عصر دانایی محور می‌شوند (Azian, 2006, 12). هدف نهایی از فعال کردن مدارس هوشمند، تربیت نیروی کاری مجهز به مهارت‌های رایانه‌ای و سواد اطلاعاتی است که بتوانند نیازهای زندگی در دنیای اطلاعاتی جدید را برآورده کنند (عاصمی، ۱۳۸۸، ۱) و لازم است که معلمان با مبانی اولیه و نحوه کارکردن و یافتن اطلاعات در شبکه‌های اطلاعاتی خصوصاً شبکه جهانی اینترنت آشنایی پیدا کنند و در جهت سوادآموزی شبکه‌ای، توانایی تشخیص، دستیابی و استفاده از اطلاعات الکترونیکی در شبکه اطلاعاتی گام بردارند.

با توجه به نگاه ویژه یونسکو به کشورهای در حال توسعه و در نظر گرفتن ویژگی‌های کشورهای جمهوری اسلامی، این پژوهش در صدد آن است تا وضعیت استانداردهای سواد اطلاعاتی دبیران دبیرستان‌های عادی و هوشمند مقطع دوم متوسطه شهرستان کاشان را در پنج مؤلفه (توانایی تعیین وسعت و ماهیت اطلاعات، توانایی دسترسی مؤثر به اطلاعات، توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات، توانایی کاربرد هدفمند اطلاعات و توانایی درک حقوقی و اقتصادی کاربرد اطلاعات) مورد بررسی قرار دهد؛ زیرا به‌منظور پیاده‌سازی یادگیری اثربخش در سازمان آموزش و پرورش، آگاهی از میزان وضعیت دستیابی دبیران به سواد اطلاعاتی در جامعه اطلاعاتی و عصر اطلاعات، مهارت خاصی را می‌طلبد. نتایج این پژوهش می‌تواند در بهبود برنامه درسی و آموزشی مدارس نیز مؤثر باشد.

پیشینه

بختیارزاده (۱۳۸۱) در بررسی «سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه الزهراء» نتیجه گرفت: دریافت سواد اطلاعاتی جامعه پژوهش در سطح پایینی است و بین رشته‌های تحصیلی جامعه مورد پژوهش از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معناداری وجود دارد. بردستانی (۱۳۸۳) در پژوهشی به «بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز» پرداخته، کانال‌ها و منابع اطلاعاتی مورد استفاده دانشجویان، مشکلات آن‌ها در جریان اطلاع‌یابی و چگونگی انجام فعالیت‌های گردآوری اطلاعات را بررسی کرد و به این نتایج رسید که: کتاب و کتابخانه دانشکده به ترتیب مهم‌ترین منابع و کانال‌های مورد استفاده جامعه پژوهش بوده و یکی از دلایل اصلی عدم موفقیت دانشجویان در استفاده صحیح از اطلاعات، آشنانیدن آنان با روش‌های صحیح جستجوی اطلاعات است.

طیب نیا (۱۳۸۴) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود تحت عنوان «بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده اقتصادی»، به این نتایج دست یافت که سواد اطلاعاتی جامعه مورد پژوهش بالاتر از حد متوسط است؛ بین سواد اطلاعاتی دانشجویان و استفاده از کتابخانه: و همچنین بین سواد اطلاعاتی دانشجویان دوره دکتری و کارشناسی ارشد دانشکده اقتصاد علامه طباطبایی تفاوت معناداری وجود دارد.

اصغر نیا (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان بررسی «وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی» دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی بر مبنای استاندارد قابلیت‌های سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی مصوب انجمن کتابخانه‌های دانشگاهی، دریافت که سواد اطلاعاتی دانشجویان در هر یک از استانداردها، بالاتر از حد متوسط است.

صالحی و حاجی‌زاده (۱۳۸۹) در پژوهش خود با عنوان «بررسی سواد عمومی کامپیوتری کارکنان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران» به این نتیجه رسیدند که به‌طور کلی میزان سواد عمومی کامپیوتری کارکنان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران پایین‌تر از حد متوسط است.

در پژوهشی که کیخا (۱۳۸۹) با عنوان «بررسی سواد اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی زابل» انجام داد، دریافت که جامعه مورد پژوهش از نظر سطح سواد اطلاعاتی در وضعیت متوسطی قرار دارد.

زاهد بابلان و رجبی (۱۳۹۰) در پژوهش خود به «بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان محقق اردبیلی» پرداختند و دریافتند که میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان در پنج استاندارد سواد اطلاعاتی بالاتر از میزان متوسط است.

ساجدی و اسفندیاری‌مقدم (۱۳۹۱) در «بررسی نیمرخ سواد اطلاعاتی دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه قم» نشان دادند ۶۰/۹ درصد از جامعه آماری به مقدار زیاد در تشخیص نیازها و تعیین ماهیت و گستره آن تبحر دارند. ۴۸/۸ درصد از پژوهشگران به مقدار زیاد با شیوه‌های دسترسی و دستیابی به اطلاعات مورد نیاز آشنایی کامل دارند. میزان آشنایی با روش‌های ارزیابی اطلاعات در ۵۷/۸۵ درصد در حد بسیار مطلوب است. همچنین، ۵۸/۳ درصد جامعه آماری به مقدار زیاد در جهت رفع نیازهای اطلاعاتی از کتابخانه استفاده می‌کنند.

مطالعات میرتو (Mirtu, 2003) در خصوص میزان «سواد اطلاعاتی معلمان در مدارس در حوزه ایالت تگزاس آمریکا» نشان داد که حدود چهل درصد از تفاوت موجود در موفقیت دانش‌آموزان در برخی دروس از جمله روخوانی و درک مطلب و ریاضیات ناشی از میزان تخصص و مهارت، اطلاعات به‌روزشده و جدید معلمانی است که به مهارت‌های سواد اطلاعاتی مسلط بودند.

برونسکی (Bronesky, 2004) در پژوهشی که در میان کشورهای عضو اتحادیه اروپا انجام داد به این نتیجه رسید که در این کشورها با توجه به این که شباهت‌های فرهنگی وجود دارد، به دلیل درجه توسعه فناوری اطلاعات و تفاوت زبان، مدل سواد اطلاعاتی متفاوت است که همین میزان اثربخشی مدل سواد اطلاعاتی را در ارزیابی‌ها تحت تأثیر قرار می‌دهد.

تریون (Thirion, 2009) در پژوهشی به «ارزیابی سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان زبان فرانسه در کشور بلژیک» پرداخت و نشان داد که دانشجویان پیشین، از نظر سواد اطلاعاتی در سطح ضعیفی قرار دارند.

هالدر (Halder et al., 2010) «رفتار افراد اطلاع‌یابی را از نظر متغیر تفاوت‌های جنسی در هفت دانشگاه در بنگال غربی هند» مورد مطالعه قرار داده و با مقایسه و رتبه‌بندی متغیرهای نیازهای اطلاعاتی به این نتایج دست یافتند که تفاوت‌های قابل توجهی در رفتار اطلاع‌یابی با توجه به جنسیت (زن یا مرد) وجود دارد. بطوری که غیر از یک متغیر (تنوع در جستجو) زنان رتبه بالاتری را در سایر حوزه‌های جستجوی اطلاعات نسبت به مردان بدست آوردند.

مادیر (Mader, 2012) در پژوهش خود با عنوان «تبدیل دانشجویان به دانش پژوهان: ایجاد قابلیت‌های سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی از طریق برقراری ارتباط پژوهشی» پیشنهاد کرده است که یکی از راه‌های توسعه این قابلیت‌ها برای دانشجویان دانشگاه‌ها این است که به‌طور فعالانه و از طریق تولید اطلاعات و توزیع تحقیقات خود در فرآیند ارتباطات علمی درگیر شوند و دیگران از طریق یک مخزن سازمانی دیجیتال به تولیدات علمی آن‌ها دسترسی داشته باشند.

تیومزیک (Tuamsuk, 2013) در پژوهشی به «بررسی وضعیت آموزش سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه تایلند» از نظر الگوهای تدریس، جزئیات دوره و محتوا، روش تدریس و یادگیری، ارزیابی یادگیری و نقش کتابخانه‌ها در آموزش سواد اطلاعاتی دانشجویان پرداخت. نتایج نشان داد که ۷۰٪ این دوره‌ها با استانداردهای سواد اطلاعاتی مطابقت دارد.

متون، منابع، تألیف یا گزارش‌های پژوهشی متعددی در داخل و خارج پیرامون سواد اطلاعاتی انجام شده است اما تحقیقی که به بررسی سواد اطلاعاتی دبیران در مدارس هوشمند و عادی پرداخته باشد، مشاهده نشد. اما، با توجه به تحقیقات انجام‌شده در

زمینه سواد و مهارت‌های اطلاعاتی می‌توان بیان کرد که وضعیت سواد اطلاعاتی در جوامع مورد مطالعه به نسبت مطلوب بوده اما با این وجود باز هم معلمان، استادان، کارکنان، دانشجویان و فارغ التحصیلان در سازمان‌های محل کار و محل تحصیل خود، نیاز به آموزش مهارت‌های کسب اطلاعات و فناوری جدید دارند.

روش تحقیق

با توجه به اینکه در این پژوهش، پژوهشگر درصدد بررسی وضعیت استانداردهای سواد اطلاعاتی دبیران دبیرستان‌های عادی و هوشمند مقطع متوسطه دوم شهرستان کاشان می‌باشد؛ بنابراین نوع پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر اجرا توصیفی پیمایشی است. جامعه آماری کلیه دبیران شاغل (رسمی، پیمانی) شهرستان کاشان در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ به تعداد ۵۱۱ نفر می‌باشد که از این تعداد ۳۴۶ نفر شاغل در دبیرستان‌های عادی و ۱۶۵ نفر شاغل در دبیرستان‌های هوشمند می‌باشند. از آنجایی که در تحقیق حاضر، واریانس جامعه آماری نامعلوم بود، انجام یک مطالعه مقدماتی بر روی گروهی از افراد جامعه به منظور تعیین واریانس جامعه ضرورت داشت. به همین منظور، یک گروه ۳۰ نفری از جامعه آماری به صورت تصادفی انتخاب گردید و پرسشنامه در بین آنها توزیع و پس از استخراج داده‌های مربوط به پاسخ‌های گروه نمونه یاد شده، برآورد حجم جامعه، توان آزمون و واریانس جامعه، حجم نمونه با استفاده از فرمول حجم نمونه کوکران ۱۶۶ نفر بدست آمد.

$$n = \frac{511.(1.96)^2 \times (0.16)}{511.(0.05)^2 + (1.96)^2 \times (0.16)} = 166$$

روش نمونه‌گیری، تصادفی طبقه‌ای متناسب با حجم بود. براین اساس، از ۳۴۶ نفر دبیران شاغل در دبیرستان‌های عادی تعداد ۱۱۲ نفر و از ۱۶۵ نفر دبیران شاغل در دبیرستان‌های هوشمند تعداد ۵۴ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه است که بر اساس استانداردهای انجمن کتابخانه آمریکا تنظیم شده است. بر طبق این استانداردها پرسشنامه‌ای محقق ساخته دارای ۳۵ گویه طراحی شد، سپس پرسشنامه‌ای دیگر بین چند نفر متخصص در زمینه رایانه و علوم تربیتی نیز توزیع گردید و پس از آخرین بررسی‌ها ۳۵ سوال در پرسشنامه نهایی از نوع مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت (کاملاً موافقم، موافقم، تاحدودی، مخالفم، کاملاً مخالفم) باقی ماند. پرسشنامه از شش بخش تشکیل شده است: بخش اول آن به ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای دبیران اختصاص داشت و سایر قسمت‌ها به ترتیب عبارت‌اند از: استاندارد اول، مهارت سواد اطلاعاتی دبیران در شناخت ماهیت و وسعت اطلاعات (۷ گویه)، استاندارد دوم، استاندارد مهارت سواد اطلاعاتی دبیران در دسترسی مؤثر به اطلاعات مورد نیاز و کارا (۷ گویه)، استاندارد سوم، مهارت‌های سواد اطلاعاتی دبیران در ارزشیابی نقادانه اطلاعات (۷ گویه)، استاندارد چهارم، مهارت‌های سواد اطلاعاتی دبیران در استفاده از اطلاعات به منظور رسیدن به هدف خاصی (۷ گویه)، استاندارد پنجم، مهارت‌های سواد اطلاعاتی دبیران در آگاهی از موارد حقوقی، اقتصادی مربوط بدسترسی و استفاده از اطلاعات (۷ گویه). روایی پرسشنامه با استفاده از نظر جمعی از متخصصان و کارشناسان بدست آمده است.

جدول (۱) ضرایب پایایی هر یک از مؤلفه‌ها

مؤلفه‌ها	تعداد سوالات	پایایی	معناداری
ماهیت و وسعت اطلاعات	۷	۰/۸۲	۰/۰۰۰
دسترسی مؤثر به اطلاعات مورد نیاز	۷	۰/۷۳	۰/۰۰۰
ارزشیابی نقادانه اطلاعات	۷	۰/۷۳	۰/۰۰۰
استفاده از اطلاعات جهت رسیدن به هدف خاصی	۷	۰/۶۹	۰/۰۰۰
آگاهی از موارد حقوقی، اقتصادی	۷	۰/۷۷	۰/۰۰۰
استاندارد سواد اطلاعاتی	۳۵	۰/۸۹	۰/۰۰۰

پایایی پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ $0/89$ محاسبه شد که سطح خطای $0/01$ معنادار است و حاکی از بالابودن پایایی ابزار اندازه‌گیری است.

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (آزمون t و تحلیل واریانس چندگانه) با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۸ انجام گرفت.

بر اساس یافته‌ها، $53/7\%$ گروه نمونه، دبیران مرد و $46/3\%$ دبیران زن بودند؛ 84% دبیران، دارای مدرک کارشناسی، 15% کارشناسی ارشد و 1% دکتری بودند؛ 10% سابقه خدمت کمتر از ۱۰ سال، 45% بین ۱۱ تا ۲۰ سال و 45% بین ۲۱ تا ۳۰ سال بودند؛ 56% رشته علوم انسانی، 39% علوم پایه، 5% فنی و 1% در رشته هنر بودند؛ 64% در مدارس عادی و 36% در مدارس هوشمند بودند. در ادامه به بررسی نتایج حاصل از پاسخ به سوالات پژوهشی ارائه شده است.

۱. سواد اطلاعاتی دبیران در بعد "توانایی تعیین وسعت و ماهیت اطلاعات" در دبیرستان‌های عادی و هوشمند مقطع متوسطه دوم شهر کاشان تا چه اندازه است؟

جدول (۲) مقایسه میانگین شناخت ماهیت و وسعت اطلاعات

متغیر	تعداد	میانگین و انحراف استاندارد	df	t	p
ماهیت و وسعت اطلاعات	۱۴۷	$4/19 \pm 0/46$	۱۴۶	$31/06$	$0/000$

جدول (۲) نشان داد میانگین مؤلفه شناخت ماهیت و وسعت اطلاعات به میزان $(4/19 \pm 0/46)$ از میانگین فرضی (۳) بیشتر است. آزمون t نشان داد میانگین مؤلفه شناخت ماهیت و وسعت اطلاعات در سطح خطای $P < 0/05$ معنادار است و فرض ادعای پژوهشگر مورد تأیید قرار گرفت. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد میانگین شناخت ماهیت و وسعت اطلاعات در وضعیت مطلوبی قرار دارد.

۲- سواد اطلاعاتی دبیران در بعد "توانایی دسترسی مؤثر به اطلاعات در دبیرستان‌های عادی و هوشمند مقطع متوسطه دوم شهر کاشان" تا چه اندازه است؟

جدول (۳) مقایسه میانگین دسترسی مؤثر به اطلاعات

متغیر	تعداد	میانگین و انحراف استاندارد	df	t	p
دسترسی مؤثر به اطلاعات	۱۴۷	$4 \pm 0/59$	۱۴۶	$20/41$	$0/000$

جدول (۳) نشان می‌دهد میانگین مؤلفه دسترسی مؤثر به اطلاعات به میزان $(4 \pm 0/59)$ از میانگین فرضی (۳) بیشتر است. آزمون t نشان داد میانگین مؤلفه دسترسی مؤثر به اطلاعات در سطح خطای $P < 0/05$ معنادار است و فرض ادعای پژوهشگر مورد تأیید قرار گرفت. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد میانگین دسترسی مؤثر دبیران به اطلاعات در وضعیت مطلوبی قرار دارد.

۳- سواد اطلاعاتی دبیران در بعد "توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات در دبیرستان‌های عادی و هوشمند مقطع متوسطه دوم شهر کاشان" تا چه اندازه است؟

جدول (۴) مقایسه میانگین توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات

متغیر	تعداد	میانگین و انحراف استاندارد	df	t	p
ارزیابی نقادانه اطلاعات	۱۴۷	$4/23 \pm 0/52$	۱۴۶	$28/37$	$0/000$

جدول (۴) نشان می‌دهد میانگین مؤلفه توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات به میزان $(4/23 \pm 0/52)$ از میانگین فرضی (۳) بیشتر است. آزمون t نشان داد میانگین مؤلفه ارزیابی نقادانه اطلاعات در سطح خطای $P < 0/05$ معنادار است و فرض ادعای پژوهشگر مورد تأیید قرار گرفت. نتایج بدست‌آمده نشان می‌دهد میانگین ارزیابی نقادانه اطلاعات توسط دبیران در وضعیت مطلوبی قرار دارد.

۴. سواد اطلاعاتی دبیران در بعد "توانایی کاربرد هدفمند اطلاعات در دبیرستان‌های عادی و هوشمند مقطع متوسطه دوم شهر کاشان تا چه اندازه است؟

جدول (۵) مقایسه میانگین کاربرد هدفمند اطلاعات

متغیر	تعداد	میانگین و انحراف استاندارد	df	t	p
کاربرد هدفمند اطلاعات	۱۴۷	$4/17 \pm 0/53$	۱۴۶	۲۶/۶۶	۰/۰۰۰

جدول (۵) نشان می‌دهد میانگین مؤلفه کاربرد هدفمند اطلاعات به میزان $(4/17 \pm 0/53)$ از میانگین فرضی (۳) بیشتر است. آزمون t نشان داد میانگین مؤلفه کاربرد هدفمند اطلاعات در سطح خطای $P < 0/05$ معنادار است و فرض ادعای پژوهشگر مورد تأیید قرار گرفت. نتایج بدست‌آمده نشان می‌دهد میانگین کاربرد هدفمند اطلاعات توسط دبیران در وضعیت مطلوبی قرار دارد.

۵- سواد اطلاعاتی دبیران در بعد "توانایی درک حقوقی و اقتصادی کاربرد اطلاعات در دبیرستان‌های عادی و هوشمند مقطع متوسطه دوم شهر کاشان" تا چه اندازه است؟

جدول (۶) مقایسه میانگین توانایی درک حقوقی و اقتصادی اطلاعات

متغیر	تعداد	میانگین و انحراف استاندارد	df	t	p
درک حقوقی و اقتصادی	۱۴۷	$4/19 \pm 0/49$	۱۴۶	۲۹/۳۵	۰/۰۰۰

جدول (۶) نشان می‌دهد میانگین مؤلفه توانایی درک حقوقی و اقتصادی اطلاعات به میزان $(4/19 \pm 0/49)$ از میانگین فرضی (۳) بیشتر است. آزمون t نشان داد میانگین مؤلفه درک حقوقی و اقتصادی اطلاعات در سطح خطای $P < 0/05$ معنادار است و فرض ادعای پژوهشگر مورد تأیید قرار گرفت. نتایج بدست‌آمده نشان می‌دهد میانگین مؤلفه درک حقوقی و اقتصادی اطلاعات در وضعیت مطلوبی قرار دارد.

۶. بین سواد اطلاعاتی دبیران بر حسب ویژگی‌های دموگرافیک (جنسیت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و سابقه خدمت) در دبیرستان‌های عادی و هوشمند تا چه اندازه تفاوت وجود دارد؟

جدول (۷) تحلیل واریانس چندگانه جهت مقایسه سواد اطلاعاتی دبیران بر حسب ویژگی‌های دموگرافیک

منبع	مجدور مربعات	df	میانگین مربعات	F	p
جنسیت	۲/۹۴۷	۱	۲/۹۴۷	۰/۰۰۰	۰/۹۹۷
مدرک تحصیلی	۰/۹۶۵	۲	۰/۴۸۳	۲/۴۸۴	۰/۰۸۷
سابقه خدمت	۱/۹۸۸	۲	۰/۹۹۴	۵/۱۱۶	۰/۰۰۷
رشته تحصیلی	۰/۳۹۴	۳	۰/۱۳۱	۰/۶۷۵	۰/۵۶۹
دبیرستان	۰/۰۰۱	۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۴	۰/۹۵۲

یافته‌ها در زمینه تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب جنسیت نشان داد سطح معناداری (۰/۹۹۷) بیشتر از $\alpha = 0/05$ بوده است؛ بنابراین تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب جنسیت معنادار نیست.

یافته‌ها درباره تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب مدرک تحصیلی نشان داد سطح معناداری (۰/۰۸۷) بیشتر از $\alpha = 0/05$ بوده است؛ بنابراین تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب مدرک تحصیلی معنادار نیست.

یافته‌ها درباره تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب سابقه خدمت نشان داد سطح معناداری (۰/۰۰۷) کمتر از $\alpha = 0/05$ بوده است؛ بنابراین تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب سابقه خدمت معنادار است.

یافته‌ها در زمینه تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب رشته تحصیلی نشان داد سطح معناداری (۰/۵۶۹) بیشتر از $\alpha = 0/05$ بوده است؛ بنابراین تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب رشته تحصیلی معنادار نیست.

یافته‌ها در زمینه تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب نوع دبیرستان نشان داد سطح معناداری (۰/۹۵۲) بیشتر از $\alpha = 0/05$ بوده است؛ بنابراین تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب نوع دبیرستان معنادار نیست.

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه تسلط معلمان و دبیران به مهارت سواد اطلاعاتی جزء ضروریات نظام آموزش و پرورش محسوب می‌شود و یکی از عوامل توسعه به‌شمار می‌رود. بنابراین، ارتقای این مهارت‌ها و توانمندی‌ها به‌انجام دادن بهتر کارها و وظایف توسط کارکنان و متعاقباً افزایش کارایی و اثربخشی و در مجموع ارتقای بهره‌وری منجر می‌شود. این موضوع همچنین به افزایش ارزش فرد در محیط کاری خود می‌انجامد؛ زیرا وابستگی وی به همکاران را کاهش می‌دهد و موجب افزایش انگیزه و احساس موفقیت کاری و کاهش هزینه‌های مرتبط می‌شود و به دلیل سرعت فزاینده تولید دانش و توسعه شبکه‌های جهانی ارتباطات، فراهم کردن بستر و زمینه استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌منظور کمک به بهبود کیفیت آموزش، تدریس و یادگیری، اساسی‌ترین نقش آن به حساب می‌آید. از این رو دانش مهارت‌های رایانه به‌صورت یک نیاز-و مهم‌تر از آن- به‌صورت سواد اطلاعاتی تلقی می‌شود.

جدول (۲) نشان داد میانگین مؤلفه شناخت ماهیت و وسعت اطلاعات به میزان $(4/19 \pm 0/46)$ از میانگین فرضی (۳) بیشتر بود و فرض ادعای پژوهشگر مورد تأیید قرار گرفت. طبق نتایج، وضعیت دبیران در شناخت و ماهیت و وسعت اطلاعات مطلوب است. این نشان می‌دهد که دبیران احتمالاً برای تعیین یک نیاز اطلاعاتی با دیگر همکاران خود مشورت می‌کنند، برای تعیین یک موضوع تحقیقاتی، صورت مسئله و پرسش‌های مربوط به آن را بر مبنای اطلاعاتی که مورد نیاز است، تدوین و منابع عمومی اطلاعات را بررسی می‌نمایند، برای تعیین کانون محوری نیاز اطلاعاتی خود، نیازهای اطلاعاتی را تشریح یا اصلاح و مفاهیم و واژه‌های کلیدی را که توصیف‌کننده آن اطلاعات هستند انتخاب و برای بررسی تعامل ایده‌ها و پدیده‌ها، از رایانه و دیگر فناوری‌های وابسته استفاده کرده و برای بازیابی اطلاعات، دامنه، محتوا و ساختار آنها را بررسی می‌کنند.

جدول (۳) نشان می‌دهد میانگین مؤلفه دسترسی مؤثر به اطلاعات به میزان $(4 \pm 0/59)$ از میانگین فرضی (۳) بیشتر بود و فرض ادعای پژوهشگر مورد تأیید قرار گرفت. طبق نتایج، وضعیت دبیران در دسترسی مؤثر به اطلاعات مطلوب است. این نشان می‌دهد که دبیران می‌دانند که چگونه اطلاعات را به‌صورت رسمی و غیررسمی سازماندهی کنند تا شیوه این سازماندهی در نحوه دسترسی آن‌ها به اطلاعات مؤثر باشد، آنها می‌توانند اطلاعات مورد نیاز خود را از داده‌های خام حاصل از منابع دست اول تأمین کنند و فرایند اطلاع‌جویی را به فراتر از منابع موجود در محل گسترش دهند و در آن دسته از مجامع ارتباط الکترونیکی شرکت کرده و اطلاعات را با افکار و تجربه‌های قبلی خود تلفیق کنند.

جدول (۴) نشان می‌دهد میانگین مؤلفه توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات به میزان $(4/23 \pm 0/52)$ از میانگین فرضی (۳) بیشتر بود و فرض ادعای پژوهشگر مورد تأیید قرار گرفت. طبق نتایج به‌دست آمده وضعیت دبیران در توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات مطلوب است. این نشان می‌دهد که دبیران قادرند تا حدودی وجود پیش‌داوری و تقلب یا دست‌کاری در اطلاعات را تشخیص

دهند، در اجرای جستجو از قواعد و اصولی که متناسب با رشته تخصصی مورد نظر خود هستند بهره بگیرند؛ اطلاعات مورد نیاز خود را که از منابع مختلف گرفته‌اند با یکدیگر مقایسه کنند تا اعتبار، صحت، دقت و انواع سوگیری‌ها در آن مشخص شود. نقایص احتمالی را که در اطلاعات به دست آمده، مشخص می‌کنند تا معلوم شود آیا لازم است که راهبردهای جستجو را اصلاح نمایند یا خیر. همچنین، آن‌ها قادرند دیدگاه‌های متفاوتی را که در متون مختلف مواجه می‌شوند، بررسی کرده و در بحث‌های الکترونیکی، شیوه‌های مقبول (مانند آداب شبکه) را رعایت کنند.

جدول (۵) نشان می‌دهد میانگین مؤلفه کاربرد هدفمند اطلاعات به میزان $(۴/۱۷ \pm ۰/۵۳)$ از میانگین فرضی (۳) بیشتر بود و فرض ادعای پژوهشگر مورد تأیید قرار گرفت. این نشان می‌دهد که وضعیت دبیران در کاربرد هدفمند اطلاعات در حد مطلوب است و آن‌ها می‌توانند درباره پذیرش یا رد دیدگاه‌هایی که با آنها روبرو می‌شوند فکر کنند، از طریق سازوکارهایی مانند پست الکترونیکی و مصاحبه، دیدگاه‌های کارشناسی را جستجو و اسنادهای اطلاعاتی مرتبط را ثبت کنند تا برای مراجعات بعدی، از آنها استفاده نمایند، آن‌ها قادرند اطلاعاتی را برگزینند که شواهدی دال بر موضوع مورد نظر آنها باشد و ایده‌های اصلی متن را انتخاب کرده و قادرند اطلاعات جدید را با اطلاعات موجود، با افکار، تجربه‌های اصیل و بدیع خود، تلفیق نمایند.

جدول (۶) نشان می‌دهد میانگین مؤلفه توانایی درک حقوقی و اقتصادی اطلاعات به میزان $(۴/۱۹ \pm ۰/۴۹)$ از میانگین فرضی (۳) بیشتر بود و فرض ادعای پژوهشگر مورد تأیید قرار گرفت. این نتیجه نشان‌دهنده آن است که وضعیت دبیران در بعد توانایی درک حقوقی و اقتصادی اطلاعات در حد مطلوب است و آنها درکی را که از سرقت ادبی دارند در اقدامات خود نشان می‌دهند و اثری را که منتسب به دیگران است به عنوان اثر خود عرضه نمی‌کنند؛ متن، داده، تصویر و صدا را به صورت قانونی کسب، ذخیره و منتشر نمایند و مطالبی را که در آینده بنا به مناسبت نقل قول خواهند شد، دقیقاً مشخص کنند تا ضمن رعایت امانت در نقل و قول، از تداخل تعبیر خود با آن‌ها جلوگیری شود، رسم امانت‌داری را در استفاده از منابع اطلاعاتی، تجهیزات، سامانه‌ها و امکانات حفظ کنند، آیین‌نامه‌هایی را که در باره دسترسی به منابع اطلاعاتی تدوین شده را رعایت می‌کنند، برای نتیجه تحقیق، انواع برنامه‌های کاربردی فناوری اطلاعات را به کار می‌گیرند، یادداشت‌هایی را که به مجوز استفاده از موارد دارای کپی رایت مربوط هستند ذکر می‌کنند و موضوعات مرتبط با سانسور و آزادی بیان را می‌شناسند.

نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیق اصغرینیا (۱۳۸۸)، طیب‌نیا (۱۳۸۴)، زاهد بابلان و رجیبی (۱۳۹۰) و ساجدی و اسفندیاری مقدم (۱۳۹۱) همسویی و مطابقت دارد. اصغرینیا (۱۳۸۸) در پژوهش خود دریافت که سواد اطلاعاتی دانشجویان در هر یک از استانداردها بالاتر از حد متوسط است. طیب‌نیا (۱۳۸۴) سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی جامعه مورد پژوهش را بالاتر از حد متوسط ارزیابی نمود. زاهد بابلان و رجیبی (۱۳۹۰) در پژوهش خود میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان در پنج استاندارد سواد اطلاعاتی را بالاتر از میزان متوسط گزارش کردند. ساجدی و اسفندیاری مقدم (۱۳۹۱) نشان دادند سواد اطلاعاتی اکثر دانشجویان دکترا و اعضای هیأت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه قم در حد بسیار مطلوب است. اما، با نتایج تحقیق صالحی و حاجی‌زاده (۱۳۸۹)، کیخا (۱۳۸۹) و تریون (۲۰۰۹) همسویی ندارد. صالحی و حاجی‌زاده (۱۳۸۹) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که به طور کلی میزان سواد عمومی رایانه کارکنان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران پایین‌تر از حد متوسط می‌باشد. اما پژوهش کیخا (۱۳۸۹) نشان داد که جامعه مورد پژوهش از نظر سطح سواد اطلاعاتی در وضعیت متوسطی قرار دارند. تریون (Thirion, 2009) در پژوهشی سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان زبان فرانسه در کشور بلژیک را ضعیف ارزیابی کرد.

در بررسی نتایج تحقیق در مورد این مؤلفه‌ها می‌توان چنین استنباط نمود که علیرغم این که سواد اطلاعاتی دبیران در این زمینه متوسط و بالاتر از حد متوسط است، با توجه به تحولات شتابنده قرن حاضر در زمینه استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی هم چنان نیازمند بازنگری در رویه و نیازهای توسعه این مهارت هستیم. چراکه با گسترش سواد اطلاعاتی در افراد جامعه، می‌توان

شرایطی را فراهم کرد که مردم، آزادانه و بدون اتکا و وابستگی به منابع اطلاعاتی شفاهی و بی‌اعتبار به کسب اطلاعات با کیفیت و مناسب پرداخته و موجبات توسعه همه‌جانبه را فراهم آورد.

در جدول (۷)، یافته‌ها در زمینه تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب جنسیت، نشان داد سطح معناداری (۰/۹۹۷) بیشتر از $\alpha=0/05$ بوده است؛ بنابراین تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب جنسیت معنادار نیست. اما هالدر (Halder, 2010) دریافت تفاوت‌های قابل توجهی در رفتار اطلاع‌یابی با توجه به جنسیت (زن یا مرد) وجود دارد.

یافته‌ها در رابطه با تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب مدرک تحصیلی نشان داد سطح معناداری (۰/۰۸۷) بیشتر از $\alpha=0/05$ بوده است؛ بنابراین تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب مدرک تحصیلی معنادار نیست. در پژوهش قاسمی (۱۳۸۵) نیز دانشجویان با مدرک تحصیلی بالاتر سطح سواد اطلاعاتی بیشتری داشته‌اند. همچنین طیب‌نیا (۱۳۸۴) دریافت بین سواد اطلاعاتی دانشجویان دوره دکتری و کارشناسی ارشد دانشکده اقتصاد علامه طباطبایی تفاوت معناداری وجود دارد. اما در پژوهش اکبری داریان (۱۳۹۱) تفاوتی بین سواد اطلاعاتی بر حسب مدرک تحصیلی وجود نداشت.

یافته‌ها در زمینه تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب سابقه خدمت نشان داد سطح معناداری (۰/۰۰۷) کمتر از $\alpha=0/05$ بوده است؛ بنابراین تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب سابقه خدمت معنادار است. این یافته نشان می‌دهد سابقه خدمت در میزان سواد اطلاعاتی معلمان تأثیرگذار است.

یافته‌ها در زمینه تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب رشته تحصیلی نشان داد سطح معناداری (۰/۵۶۹) بیشتر از $\alpha=0/05$ بوده است؛ بنابراین تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب رشته تحصیلی معنادار نیست. اما بختیارزاده (۱۳۸۱) دریافت بین سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه الزهراء بر حسب رشته تحصیلی، اختلاف معناداری وجود دارد.

یافته‌ها در زمینه تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب نوع دبیرستان نشان داد سطح معناداری (۰/۹۵۲) بیشتر از $\alpha=0/05$ بوده است؛ بنابراین تفاوت میانگین سواد اطلاعاتی در بین دبیران بر حسب نوع دبیرستان معنادار نیست. این یافته نشان می‌دهد نوع دبیرستان چه عادی و چه هوشمند در میزان سواد اطلاعاتی معلمان تأثیرگذار نیست و سواد اطلاعاتی معلمان مدارس هوشمند و عادی یکسان است.

با توجه به نتایج حاصل، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- از آنجا که دبیران اغلب روش‌های مناسب گردآوری اطلاعات و سپس استفاده صحیح از آن را به‌درستی نمی‌دانند، توجه به آموزش در این زمینه بسیار ضرورت دارد. آموزش مهارت‌های اطلاع‌یابی و بکارگیری صحیح اطلاعات باید به یک احساس مسئولیت ملی تبدیل شده و رسماً وارد نظام آموزش کشور شود.

- با اینکه مهارت سواد اطلاعاتی دبیران در شناخت ماهیت و وسعت اطلاعات، دسترسی مؤثر به اطلاعات مورد نیاز، ارزشیابی نقادانه اطلاعات، استفاده از اطلاعات به‌منظور رسیدن به هدف خاصی و آگاهی از موارد حقوقی، اقتصادی مربوط به دسترسی و استفاده از اطلاعات بالاتر از حد متوسط است؛ اما با توجه به کوتاه بودن عمر اطلاعات و تغییر و تحولات مستمر محیط پیرامونی، باز هم معلمان، نیاز به آموزش مهارت‌های کسب اطلاعات و فناوری جدید دارند. پیشنهاد می‌شود سازمان آموزش و پرورش به صورت منظم و سالیانه، اقدام به برگزاری و ایجاد کارگاه‌های دائمی مجهز به فناوری جهت تمرین علمی جستجو، بازیابی و ارزیابی اطلاعات برای دبیران نمایند.

- پیشنهاد می‌شود که نظرسنجی سالیانه برای تعیین نیازهای آموزشی دبیران به‌ویژه در زمینه سواد اطلاعاتی انجام شود.

- پیشنهاد می‌شود بروشورها و راهنماهای مفید و مناسبی تهیه شود تا دبیران برای استفاده از آن‌ها در جهت دستیابی و ارزیابی اطلاعات که عاملی مؤثر در رشد مهارت‌های سواد اطلاعاتی شان است، تشویق شوند.

- همچنین با توجه به این که حجم عظیمی از اطلاعات در حوزه منابع اینترنتی و برخط نهفته است، پیشنهاد می‌شود مهارت‌های جستجوی مؤثر اطلاعات در این حوزه برای معلمان توسط متخصصین مرتبط، آموزش داده شود.

- همچنین انجام پژوهش‌های مداخله‌ای و استفاده از گروه‌های آزمایش و گواه به منظور بررسی تاثیر افزایش سواد اطلاعاتی معلمان در بهبود برنامه درسی و آموزشی مدارس، ضروری است.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش استفاده صرف از پرسش‌نامه‌های خودگزارش‌دهی برای ارزیابی متغیرها، محدود شدن نمونه پژوهش به دبیران دبیرستان‌های کاشان و بررسی و جمع‌آوری مقطعی داده‌ها بود.

منابع

- اصغرینا، فاطمه. (۱۳۸۸). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم اطلاع‌رسانی دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی.
- اکبری داریان، سعیده. (۱۳۹۱). سنجش سواد اطلاعاتی مراجعه‌کنندگان سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس استانداردهای ACRL، نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی، ۱، ۲، ۸۵-۹۶.
- بختیاریزاده، اصغر. (۱۳۸۱). بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی دانشگاه الزهراء، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی ایران، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی.
- بردستانی، مرضیه. (۱۳۸۳). بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز، سمینار آموزش استفاده‌کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها، مراکز اطلاع‌رسانی و موزه‌ها، مشهد ۱ و ۲ خرداد ۱۳۸۳ (مجموعه مقالات)، مشهد: سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ۴۷۹-۴۹۴.
- زاهد بابان، عادل و رجبی، سوران. (۱۳۹۰). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان. نشریه علمی پژوهشی فناوری آموزش، ۵، (۴)، ۳۰۹-۳۱۷.
- ساجدی، محمد، اسفندیاری مقدم، علی رضا. (۱۳۹۱). نیم‌رخ سواد اطلاعاتی دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه قم، مجله نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی، ۲ (۱)، ۹۳-۱۰۴.
- سروش، مهدی. (۱۳۸۹). مدارس هوشمند. سلسله مقالات ارائه شده در اولین کنفرانس کشوری توسعه فناوری اطلاعات، آموزش و پرورش یزد.
- صالحی، محمد و حاجی‌زاده، محمد. (۱۳۸۹). بررسی سواد عمومی کامپیوتری کارکنان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران. فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، ۱ (۱)، ۳۹-۵۷.
- طیب‌نیا، ویدا. (۱۳۸۴). بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده اقتصاد علامه طباطبائی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.
- عاصمی، آرزو. (۱۳۸۸). مدارس هوشمند، فصلنامه مدارس کارآمدی، شماره هفتم، ۲۴.
- قاسمی، علی حسین. (۱۳۸۵). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی و انطباق آن با استانداردهای سواد اطلاعاتی ACRL، رساله دکتری تخصصی کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- کیخا، بتول. (۱۳۸۹). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی زابل، مجله دانشگاه علوم پزشکی زابل، ۳، ۲، ۲۳-۳۳.
- یغما، علی. (۱۳۸۸). تقاضا برای تغییر در سیستم آموزش و پرورش، تکنولوژی آموزشی، ۲۰، ۲۵.

- Azian, T. (2006). *Deconstructing secondary education: the Malaysian Smart School Initiative*: 1-12.
- Breivik, P. S. (2005). 21st century learning and information literacy. *Change*, 37 (2), 20-27.
- Bronesky, D. (2004). A new schema for information literacy improvement in Eus countries. *Journal of Information Management*, 5(4), 273-27.
- Halder, Santoshi., Ray, A., & Chakrabarty, P. K. (2010). Gender differences in information seeking behavior in three Universities in West Bengal, India. *The International Information & Library Review*, 42(4), 242-251.
- Kong, S. C. (2009). Collaboration between school and parents to foster information literacy: Earning in the information society. *Computers & Education*, 52 (2), 275–282.
- Mader, S. (2012). Transforming Students into Scholars: Creating MIL Competencies through Communicating Research. *Paper presented at the International Conference on Media and Information Literacy for Knowledge Societies, Moscow, Russian Federation.*
- Marais J. J. (2007). Evolution of information literacy as product of information education .*South African Journal of Library and Informetion Science*, 60.257-362.
- Mirtu, E. (2003). A national plan for improving staff development. Retrieved from <http://www.nsd.org/library/nsdc.plan.html>.
- O’Sullivan, C. (2002). Is information literacy relevant in the real world? *Reference Services Review*, 30 (1),7–15.
- Sun, P. (2002). Information literacy in Chinese higher education, *Library Trends*, 51(2): 210-217.
- Thirion, P. (2009). Information literacy in students entering higher education in the French speaking community of Belgium: Lessons learned from an evaluation. *IFLA Journal*, 35, 2, 152-170.
- Tuamsuk, K. (2013). Information literacy instruction in Higher Education, *Social and Behavioral Sciences*, 73,145-150.